

بررسی میزان پیشگیری از جرم با استفاده از طراحی محیط (C.P.T.E.D)

محمد بهزادپور: استادیار، عضو هیئت علمی گروه معماری، دانشکده فنی و مهندسی، واحد هشتگرد، دانشگاه آزاد اسلامی، هشتگرد، البرز، ایران

mohammad.behzadpour@hiau.ac.ir

سمیه ساروخانی: دانشجوی کارشناسی ارشد معماری، دانشگاه رجا، قزوین، البرز، ایران

parastou.1380@gmail.com

چکیده:

در جهان امروزی پیشگیری از جرم، که با هدف کاهش فرصت‌ها و انگیزه‌های مجرمانه انجام می‌پذیرد، اهمیت بسیاری یافته است. در این مقاله پیشگیری از وقوع جرم از طریق طراحی محیطی، به‌عنوان بخشی از راهکار جامعه در جهت اجتناب جرم، بررسی می‌شود. پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی، بر راهکارهای حل مشکل جرم و ترس از وقوع جرم تأکید دارد. چرا که پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی (CPTED) بر تجزیه و تحلیل منطقی و نظام‌مند وقوع جرم در یک موقعیت و مکان خاص تأکید دارد و از طریق ارائه راهکارهایی که متناسب با وقوع جرائم است، به پیشگیری از جرم می‌پردازد. هدف از این مقاله بررسی پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیط (C.P.T.E.D) است، پژوهش حاضر با روش توصیفی - تحلیلی و با استفاده از منابع کتابخانه ای جمع آوری شده است و نتایج بدست آمده حاکی از این است که عوامل ساختار اجتماعی و معماری در شهر تاثیر بسزایی در کاهش و افزایش جرم در جامعه را ایفا می نماید. هدف از این مقاله بررسی پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیط (C.P.T.E.D) است، پژوهش حاضر با روش توصیفی - تحلیلی و با استفاده از منابع کتابخانه ای جمع آوری شده است و نتایج بدست آمده حاکی از این است که عوامل ساختار اجتماعی و معماری در شهر تاثیر بسزایی در کاهش و افزایش جرم در جامعه را ایفا می نماید.

کلمات کلیدی: C.P.T.E.D، جرم، امنیت، محیط

مقدمه:

امروزه با توجه به گسترده‌گی شهرنشینی و رواج ناامنی‌های اجتماعی در شهرها، مطالعه موضوع امنیت، و راهکارهای تقویت امنیت در شهرها ضرورت یافته است. پژوهشگران و متخصصان شهری در دهه‌های اخیر به نقش شهرسازی از طریق اتخاذ تدابیر و سیاست‌ها در خلق محیط‌های مطلوب و ترکیب مناسب کاربری‌های مختلف شهری در پهنه‌های موجود شهر آگاهی یافته و در این زمینه به نظریه‌هایی از جمله نظریه فضاهای قابل دفاع، پیشگیری از وقوع جرم از طریق طراحی محیطی دست یافته‌اند. (پریوش اورکی ۲۶۶۵۶۵) یکی از ناهنجاریهای اجتماعی جرم است که به طور مستقیم با کیفیت زندگی شهروندان مرتبط است. این ناهنجاری در دوره‌های زمانی مختلف همواره مورد توجه پژوهشگران حوزه علوم رفتاری، جامعه‌شناسان، روانشناسان و ... بوده است. از آنجا که وقوع هر نوع جرمی از یکسو نیازمند مکان و بستر محیطی مساعد است، لذا وجود برخی ویژگی‌ها در محیط‌های شهری آنها را به مکان‌هایی جرم‌خیز بدل میکند. (غفاری و همکاران ۱۳۹۲) امنیت مهمترین هدف زندگی و جوهر سلامت روانی فرد تلقی می‌شود و دو بعد عینی و ذهنی دارد نیاز به امنیت همواره یکی از شاخص‌های کلیدی کیفیت زندگی و تامین نیازهای اساسی بوده و مسئله وقوع جرم از مهم‌ترین مسائل جامعه بشری به شمار رفته است. امروزه با توجه به رواج ناامنی‌های اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی است، نباید برای تامین این نیاز از نقش و تاثیر عوامل محیطی غافل شد. (صدرالسادات، ۱۳۹۷) امن سازی فضاهای شهری به عنوان یکی از ضروریات اساسی و شهری مطرح بوده امروزه جلوگیری از جرائم از طریق طراحی مناسب محیطی یا (CPTED) جزء متداول‌ترین روش‌های حفظ امنیت شهری تلقی می‌شود و کاربرد بهینه محیط مصنوع در کاهش جرائم شهری و امنیت در شهر بارها به اثبات رسیده است تعریف امنیت در فضای شهری و مؤلفه‌های روانی و عینیت تاثیرگذار در آن و شاخص‌های کالبدی منظر شهری موثر بر امنیت در بهبود کیفیت زندگی و رضایتمندی شهروندان تاثیر به‌سزایی دارد و دلیل بسیاری از تلاش‌ها در عرصه کاهش وقوع جرم از طریق طراحی محیطی مناسب (CPTED) می‌باشد (رجبی، ۱۳۹۶). از آنجا که یکی از معیارها و عوامل مهم در مباحث مرتبط با جنبه‌های اجتماعی توسعه پایدار، تشویق شهروندان برای حضور در فضاهای شهری و تقویت تعاملات اجتماعی در این عرصه هاست، طبیعتاً طراحی محیطی، به عنوان بخشی از راهکار جامعه در جهت اجتناب جرم، بررسی می‌شود. (حسین بحرینی، ۱۳۸۳) در این مقاله، به روش توصیفی و تحلیلی و به کمک منابع کتابخانه‌ای و بهره‌جستن از نظریه‌های مختلف جامعه‌شناسان و برنامه‌ریزان شهری، تبیین نقش فضاهای شهری در پیشگیری از جرم و ایجاد امنیت برای شهروندان دنبال شده و راهکارهای لازم پیشنهاد گردیده است.

بیان مساله:

هدف از این مقاله بررسی پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی (C.P.T.E.D) است، پژوهش حاضر با روش توصیفی - تحلیلی و با استفاده از منابع کتابخانه‌ای جمع‌آوری شده است و نتایج بدست آمده حاکی از این است که عوامل ساختار اجتماعی و معماری در شهر تاثیر بسزایی در کاهش و افزایش جرم در جامعه را ایفا می‌نماید.

روش تحقیق:

روش مورد استفاده در این تحقیق روش کتابخانه‌ای و مبتنی بر مطالعات و یافته‌های محققان و پژوهشگران در حوزه پیشگیری از جرم است که در بخش مرور مقالات و کتاب‌های چاپ شده در این زمینه بررسی گردید

- هدف این تحقیق، مطالعه شناسایی طراحی محیطی و نقش آن در پیشگیری از جرم است.

پیشینه تحقیق:

رویکرد CPTED را می‌توان طراحی کارآمد و بکارگیری بهینه کلیه عناصر موجود در محیط مصنوع به منظور کاهش جرایم شهری دانست که به طور مستقیم و غیر مستقیم در ارتقاء کیفیت زندگی و افزایش رضایتمندی شهروندی و بهبود رفاه و سرمایه اجتماعی تاثیر بسزایی دارد، رویکرد حاضر این امکان را فراهم می‌سازد. در روند تاریخی جلوگیری از جرایم از طریق محیطی می‌توان دوره‌هایی را در نظر گرفت که به اهم آنها در جدول زیر اشاره شده است. (رئیس و همکاران، ۱۳۹۴) پژوهش حاضر به بررسی نقش کالبدی شهر بر کاهش جرائم پرداخته و به لحاظ هدف کاربردی و روش جمع‌آوری اطلاعات در آن پیمایشی و روش تحقیق توصیفی-تحلیلی می‌باشد. جامعه آماری تحقیق نیز در مرحله اول ۱۰ و در مرحله دوم ۳۹۰ است، یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که در قسمت قلمرو بندی متغیر استفاده از موانع واقعی و نمادین با بار عاملی ۰/۶۳۷ در قسمت افزایش نظارت متغییر نظارت بر ورودی ساختمان‌ها با استفاده از نورپردازی می‌باشد. (حسینی دیوشلی و همکاران ۱۳۹۵) در این پژوهش نقش طراحی محیطی در میزان وقوع جرم قسمت خای مرکزی شهر اصفهان مورد مطالعه قرار گرفته است که روش تحقیق این پژوهش توصیفی-تحلیلی است از پرسش‌نامه به عنوان ابزاری برای گردآوری اطلاعات در بین شهروندان بخش مرکزی اصفهان استفاده گردیده است. نتایج تحقیق حاکی از آن است که توجه به اصول و شاخص‌های طراحی بهینه محیط و مساعدت شهرداری می‌تواند در کاهش وقوع جرائم نقش به‌سزایی ایفا کند. (مرصوصی و همکاران ۱۳۹۳) در این پژوهش نقش طراحی محیطی در میزان وقوع جرم قسمت خای مرکزی شهر اصفهان مورد مطالعه قرار گرفته است که روش تحقیق این پژوهش توصیفی-تحلیلی است.

از پرسش‌نامه به عنوان ابزاری برای گردآوری اطلاعات در بین شهروندان بخش مرکزی اصفهان استفاده گردیده است. نتایج تحقیق حاکی از آن است که توجه به اصول و شاخص‌های طراحی بهینه محیط و مساعدت شهرداری می‌تواند در کاهش وقوع جرائم نقش به‌سزایی ایفا کند. (مرصوصی و همکاران ۱۳۹۳) این مقاله ارزیابی مؤلفه‌های کالبدی نظریه CPTED به منظور پیشگیری از جرم را در مجتمع مسکونی شهر رشت مورد مطالعه قرار می‌دهد، در این پژوهش از روش‌های تحقیق توصیفی-تحلیلی و روش کمی به کمک پرسش‌نامه و شیوه‌های تحقیق مرور متون و منابع مورد استفاده قرار خواهد گرفت، انجام تحقیقات میدانی، دیگر شیوه مورد استفاده در این پژوهش است. (حسینی دیوشلی و همکاران ۱۳۹۷) هدف از این تحقیق مشخص نمودن معیارها و ضوابطی است که با استفاده از طراحی محیط صورت می‌پذیرد، در این مقاله ابتدا با بیان مختصری از نظریه‌های مطرح شده از سوی صاحب نظران، فضای قابل دفاع از جنبه‌های مختلف فیزیکی و اجتماعی بررسی می‌شود و در ادامه به رویکرد CPTED پرداخته شده و جنبه‌های مختلف آن مورد مطالعه قرار می‌گیرد و در نهایت با استفاده از نظریه‌های ساکنان محدوده مطالعاتی از طریق پرسشنامه‌ای مبتنی بر رویکرد CPTED زمینه‌های کاهش احساس امنیت سنجیده می‌شود، روش تحقیق در پژوهش حاضر تحلیلی و اسنادی است. (پاک نژاد ۱۳۹۴) این تحقیق به تعیین نقاط ضعف احتمالی پژوهش‌های پیشین و برنامه‌ریزی برای تصحیح روندهای آتی در پژوهش در زمینه یا حوزه ایمی پردازد و نیازمند نوعی بازنگری و فراتر تحلیل می‌باشد، با انجام یک فراتر تحلیل درست نتایجی بدست می‌آید که هر یک از تحقیقات و پژوهش‌ها ب صورت جداگانه

خارج است، پژوهش با هدف شناخت خصایص و روند شکل گیری و محتای تحقیقات و پژوهش های انجام شده در این حوزه و دستیابی به نتایج ارزشمند حاصل از مطالعات موجود انجام گرفت، روش انجام این پژوهش اسنادی از نوع فراتحلیل می باشد. (صادقی و همکاران ۱۳۹۳) هدف مقاله حاضر بررسی مراحل تکامل رویکرد پیشگیری از جرم توسط طراحی محیط به عنوان مهم ترین رویکرد در جلوگیری از وقوع جرم و ایجاد امنیت محیطی با استفاده از طراحی و سپس ارائه راهکارهایی برای کمک به معماران و طراحان شهری در جهت طراحی محیط مسکونی ایمن در برابر جرایم است. (غفاری و همکاران ۱۳۹۲)

در زندگی شهری امروز کمتر کسی است که با مبلمان شهری سر و کار نداشته باشد. مبلمان شهری شامل: سرپناه ایستگاه اتوبوس، نیمکت پارک، آبخوری، ساعت، تابلوی اطلاع رسانی و... هستند که همواره از آن ها استفاده می کنیم. مبلمان شهری بخش زیادی از نیاز مردم را تشکیل می دهند و باعث بالا رفتن کیفیت استفاده شهروندان از محیط پیرامون و افزایش رفاه آن ها در خیابان، میدان، پارک و عرصه های دیگر شهری می شوند. می توان با ایده های طراحی جالب و مناسب مبلمان شهری با توجه به طرح، رنگ، نوع کاربری و جانمایی آن ها که متناسب با قسمتهای مختلف شهر باشد تاثیر زیادی در کیفیت زندگی شهری برجای گذاشت که علاوه بر زیبایی سیمای شهری، موجب سرزندگی و استفاده بیشتر مردم و ارتقای سطح کیفی زندگی می شود.

مبانی نظری

تعریف فضای شهری:

عام ترین تعریفی که از شهر ارائه گردیده است، این است که آن را مکان اسکان گروهی انسان ها و محل فعالیت های آنها می دانند بر طبق نظر این عده شهر فقط ساختمان نیست بلکه مکان انسان ها، گروه ها، سازمان های اجتماعی، طبقات، خانواده می باشد، در اکثر تعاریف مفهوم شهر با توجه به سه جنبه اساسی مطرح می گردد: گروه ها و طبقاتی که در شهر زندگی می کنند، سابقه و قدمت شهر که معرف تمدن انسانی است، فضای اجتماعی شهر شامل مجموعه گویه هایی است که فضای شهر را از جنبه های ذهنی انسان، رفتارها، کنش ها و اخلاقیات و نحوه نمایش آنها در سطح شهر توسط کنشگران در زندگی شهری ارائه می شود، بیان می دارد. (حیاتی و همکاران، ۱۳۹۷)

مفهوم جرم:

دور کیم عقیده دارد جرم پدیده طبیعی اجتماعی است و از نظام، فرهنگ و تمدن هر اجتماع ناشی می گردد و تا زمانی که اجتماع و نظام آن باقی است، جرم نیز دارای خصوصیت دائمی خواهد بود و هر عملی که وجدان عمومی را جریحه دار کند جرم محسوب می شود، (حیاتی و همکاران، ۱۳۹۷) به عبارت دیگر تمامی جوامع و گروه های انسانی دارای هنجارهای خاص خود هستند، به عبارت دیگر تمامی جوامع و گروه های انسانی دارای هنجارهای خاص خود هستند که با یک تداوم خاص و در مدت زمان طولانی به وجود آمده اند، قوانینی که سرپیچی از آن ها مستوجب مجازات است و تغییر در این هنجارها به عنوان جرم تلقی می شود. (مرصوصی و همکاران، ۱۳۹۳) الف- تعریف عام: در این تعریف، پیشگیری از جرم هر اقدامی است که از ارتکاب جرم جلوگیری و در مقابل آن سد ایجاد کند. این اقدامات شامل جنبه کیفری یا غیرکیفری است. بر اساس این تعریف هر اقدامی که علیه جرم و برای مقابله با آن طراحی شده باشد و موجب کاهش میزان بزهکاری و جرم شود، در حوزه تعریف عام پیشگیری قرار می گیرد.

ب- تعریف خاص: در این تعریف نقطه نظرات متفاوتی میان جرم شناسان وجود دارد که به آن ها اشاره می شود:

۱. تعدادی از جرم شناسان بر این اعتقادند که پیشگیری از بزهکاری عبارت است از: وسایل و ابزاری که دولت و جامعه مدنی به منظور خاص مهار بزهکاری از طریق حذف یا محدود کردن عوامل جرمزا و یا مدیریت مناسب نسبت به عوامل محیطی (محیط طبیعی یا محیط اجتماعی) به کار می گیرند.
۲. برخی دیگر از جرم شناسان معتقدند که پیشگیری از جرم دربرگیرنده تدابیر و اقداماتی است که میزان بزهکاری را کاهش دهد؛ بدین صورت که از یک سو علل اثرگذار برای ارتکاب جرم را شناسایی کرده و از سویی دیگر ابتکارات مناسبی را برای مبارزه با این علل اعمال کند. (نجفی ابرنآبادی، ۱۳۸۱).
۳. گروهی دیگر نیز بر این باورند که پیشگیری از بزهکاری مجموعه اقدامات غیرقهرآمیزی است که برای تحقق هدفی ویژه، یعنی مهار بزهکاری، کاهش احتمال وقوع جرم و کاهش شدت بزه در مورد علل جرائم اتخاذ می شود.
۴. عدهای دیگر تأکید دارند که پیشگیری هر تدبیر سیاست جنایی است که هدف نهایی آن تحدید حدود امکان پیشامد مجموعه اعمال جنایی، از راه غیرممکن ساختن، دشوار کردن یا کاهش دادن احتمال وقوع آن هاست، بدون این که از تهدید کیفر یا اجرای آن استفاده شود. (نیازپور، ۱۳۸۲).

امنیت:

امنیت واژه ایی با ابعاد و شاخص های ذهنی ویژه ای است که به آرامش و سکینه درون و احساس رضایت از آرامش و آسایش موجود در ساخت محیط اشاره دارد، در واقع سخن در این است که هر آنچه امن متصور می شود، باید بتواند آرامش و فراغت ذهن را فراهم کند، به این معنی که پدیدآور احساسی در انسان باشد که او را به سوی رهایی از بیم و هراس رهنمود سازد بر این اساس می توان معانی آرامش و آسایش و ایمنی را در مفهوم امنیت متصور شد. (پاک نژاد)، مفهوم امنیت به دفاع با حفاظت از خود، خانواده، دوستان و اموال باز می گردد، این مفهوم در فضای شهری از یک سو با جرم و از سوی دیگر با مفهوم بزه دیده ارتباط پیدا می کند، خاطر نشان می شود که باید میان ترس و خطر، با احساس امنیت و در امان بودن تفاوت قائل شد از نظر علمی در مخاطرات جرم، یعنی ترس از وقوع جرم به اندازه خود آن یعنی خطرهای آماری حاصل از وقوع جرم اهمیت دارد، واکنش نسبت به ترس از قربانی شدن، باعث می شود که بسیاری از مردم از خطرات دوری کنند با حداقل میزان در معرض خطر قرار گرفتن را کاهش دهند، که این خود می تواند منجر به عدم حضور مردم نه تنها در یک مکان خاص بلکه در بیشتر فضاهای عمومی شود. (حیاتی و همکاران، ۱۳۷۰)

عوامل تأثیر گذار بر احساس امنیت:

عوامل تأثیر گذار بر احساس امنیت از نظر عوامل جامعه شناختی و روانشناختی عبارتند از:

- ۱- بی نظمی اجتماعی
- ۲- درک از بروز جرایم و بزهکاری
- ۳- حمایت اجتماعی (امداد ویاری)
- ۴- ریسک و مخاطره (ریسک اعتماد کردن)

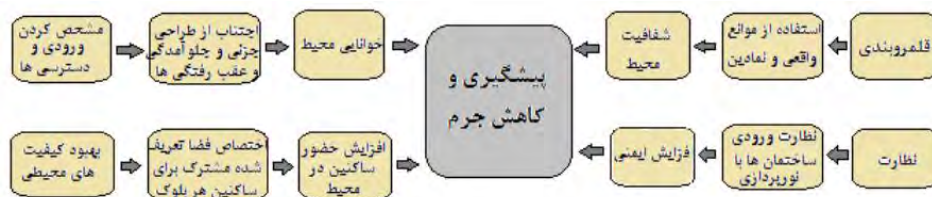
رابطه یک سویه میان متغیرها گاهی به رویکرد و رابطه دوسویه و متقابل متغیرها تبدیل می شود. چنانچه با بی نظمی اجتماعی می تواند ریسک و مخاطره (ریسک اعتمادکردن) را ایجاد کند و ریسک و مخاطره نیز سبب احساس ناامنی و ترس می شود. همچنین احساس ناامنی و ترس نیز به نوبه خود می تواند موجب کناره گیری افراد از فعالیت های اجتماعی، محدود شدن ارتباطات آنها و تضعیف کنترل اجتماعی غیررسمی شود و زمینه مناسبی را برای بی نظمی اجتماعی فراهم سازد. در واقع یک چرخه معیوب میان بی نظمی اجتماعی، ریسک و مخاطره و احساس ناامنی و ترس وجود دارد که می تواند یکدیگر را تولید و باز تولید نمایند. (سلیمان پور، ۱۳۸۳، ۹۵).

معیارهای کالبدی موثر بر ایجاد امنیت در فضای شهری از دیدگاه رویکرد CPTED منبع گرفته از (Minnery et al , ۲۰۰۵ : ۳۷)

رویکرد C.P.T.E.D

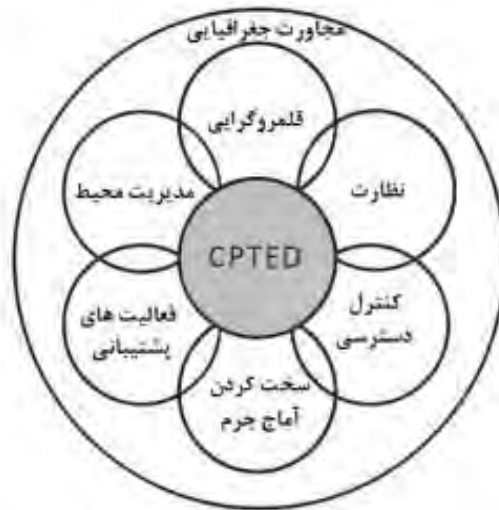
رویکرد C.P.T.E.D را می توان طراحی کارآمد و بکارگیری بهینه کلیه عناصر موجود در محیط مصنوع به منظور کاهش جرایم شهری دانست که به طور مستقیم و غیرمستقیم در ارتقاء کیفیت زندگی و افزایش رضایتمندی شهروندی و بهبود رفاه و سرمایه اجتماعی تاثیر بسزایی دارد. رویکرد C.P.T.E.D (پیشگیری از جرایم با استفاده از طراحی محیطی) را می توان رویکرد هدفمند (اخوان، صالحی، ۱۳۹۰) در جهت طراحی کارآمد و هوشمندانه مولفه های محیطی با بکارگیری بهینه محیط مصنوع در کاهش جرایم دانست که به طور موثری در افزایش سرمایه اجتماعی، بهبود کیفیت زندگی و افزایش میزان رضایتمندی شهروندی و در نتیجه بهبود رفاه اجتماعی جامعه تاثیر بسزایی دارد. طراحی مناسب و استفاده ی درست از محیط می تواند علاوه بر پیشگیری از وقوع جرم، کیفیت زندگی را بهبود بخشیده و ترس از جرم را کاهش دهد (crowe, 2000). رویکرد C.P.T.E.D در دو بعد کاهش حقیقی جرائم در محیط های شهری از یکسو و افزایش احساس ایمنی و امنیت فضایی در آنها می تواند موثر واقع شود، توجه به این رویکرد را می توان ناشی از بحران های ناشی از وقوع جرایم گسترده در فضاهای عمومی و نیمه عمومی شهری دانست که علی رغم هزینه کرد منابع مالی گسترده، نتایج مورد انتظاری را برای مدیران شهری به ارمغان نیاورد، جدای از هزینه های مالی عدم پایداری شیوه های بکار گرفته شده و همچنین عدم حضور موثر گروه های شهروندی در ارتقاء جنبه های نظارتی محیطی، به انضمام ناکارآمدی الگوهای طراحی فضا، به گونه ای بود که درنتیج حاصل از مداخلات کالبدی بتدریج به عنوان یک الزام در فرآیند طراحی وارد گردید (پور جعفر و همکاران، ۱۳۸۷).

نمودار ۱-۱ مدل مفهومی منبع: حسینی دیوشلی و همکاران (۱۳۹۵)

نظریه ی CPTED

نظریه CPTED بر این ادعا استوار است که با طراحی مناسب و کاربردی موثر از محیط و با بهبود در کیفیت محیط زندگی می توان از جرم پیشگیری کرد و بر ترس از جرم نیز غلبه یافت. همان طور که در شکل زیر مشاهده می شود، براساس جدیدترین تحقیقات، این نظریه روی هفت مفهوم کلیدی تعیین قلمرو، نظارت، کنترل ورودی، مدیریت محیط، فعالیت های پشتیبانی، سخت کردن آماج، مجاورت جغرافیایی تمرکز می کند. (فرگل حسینی دیوشلی و همکاران، ۱۳۹۵)

شکل ۱-۱- اصل هفت گانه ی نظریه CPTED منبع: (فرگل حسینی دیوشلی و همکاران، ۱۳۹۵)

عوامل محیطی :

در حقیقت، عدم اطلاع از محیط همواره یکی از مهم ترین منابع تولید و نگرانی و ترس برای انسان محسوب می شود. یکی از عوامل محیطی تاثیرگذار در کاهش احساس امنیت در فضای شهری، فضاهای طبیعی و مصنوعی کنترل نشده باشد به عبارت دیگر، از آنجا که محیط های بکر و طبیعی معمولاً فاقد نظارت و کنترل جدی می باشند، می توانند منبعی بالقوه برای ایجاد مخاطرات محسوب شوند. (صالحی، ۱۳۸۶) آسایش محیطی از مولفه های مهم و اساسی محیط های انسان ساخت محسوب می شوند، زیرا برای سکونت و زندگی، شهر خانه ای است بزرگ و همان گونه که خانه باید از صفات و مزایایی برخوردار باشد تا سکونت و زندگی را مطلوب و آسایش بخش سازد، شهر نیز باید دارای کیفیات و ویژگی هایی برای تامین آسایش، راحتی و امنیت باشد همچنین شهر مانند خانه باید محیطی گرم و صمیمی و دلپذیر باشد تا امکان رفتار مطلوب را فراهم سازد (سلامتی زارع، ۱۳۹۳).

مفهوم طراحی محیطی (CPTED):

CPTED مطالعه همه جانبه و طراحی محیطی برای ایجاد رفتار مطلوب، افزایش کارآمدی و کاهش بروز رفتارهای ضداجتماعی است. رویکرد نوین این رشته به حوزه های طراحی محیطی عاطفی، روان شناختی و جامعه شناختی نیز معطوف شده است (اشنایدر، ۱۳۸۵، ۱۳). پیشگیری از وقوع جرم از طریق طراحی محیطی (CPTED)، از راه طراحی و مدیریت محیط فیزیکی ساختمان ها، اماکن مسکونی و... امنیت عمومی را افزایش و ترس از وقوع جرم را کاهش می دهد و از طریق آگاه سازی مردم از وجود پلیس و محیط های گشت آن ها، کوشش های مذکور را تقویت می کند و همکاری میان پلیس و مردم را برای جلوگیری از ارتکاب جرم و ایجاد بی نظمی های اجتماعی ارتقا می بخشد. اصول اساسی پیشگیری از وقوع جرم از طریق طراحی محیطی کوششهای هدفمندی را - مانند راه های کنترل محیط های ساختمان ها و نظارت محیط های ویژه - در بر می گیرد و همچنین شامل تقویت محیطی و افزایش احساس امنیت در محیط های زندگی و کار مردم از طریق انجام فعالیت هایی که بر کنترل غیررسمی محیط تأکید می کنند، می شود. (فلیسنر و همکاران، ۱۳۸۳، ۸۲)

راه های پیشگیری از جرم با استفاده از طراحی محیطی CPTED

پیشگیری از جرم، از طریق کاستن و یا از بین بردن علل ناقصه (یعنی شرایط، عوامل و انگیزه ها) امکان پذیر است. از همین رو هریک از جرائم که امروزه در جامعه شیوع بیشتری دارد و امنیت اجتماعی را در عینیت اجتماع و ذهنیت آحاد مردم سلب می کند، نیاز به بررسی دقیق دارد تا انگیزه ها، شرایط و عوامل آن بازشناسی شود و راهکارهای مناسب مهار و کنترل آن ها به دست آید. بدون تردید هر جرمی انگیزه خاص خود را دارد، همچنین عوامل خاص و شرایط مناسب خود را می طلبد. در این زمینه باید به یک واقعیت به نام امنیت محیط جرم، که نقش مهمی در وقوع جرم و افزایش آن دارد و در نهایت موجب ناامنی اجتماعی می شود، پرداخته شود. (همان، ۱۶)

انواع پیشگیری :

بدون شک پلیس با کنار گذاشتن شیوه های قدیمی و با رویکردهای نوین و علمی اجتماع گرایی و مشارکت مداری و جامعه محوری، در عین رفتار قاطع و سریع در مقابله با مجرمان حرفه ای، می تواند در راهبردهای پیشگیرانه و علمی به صورت مستقیم و غیرمستقیم شرکت کرده و در راستای این برنامه کلان، نقش قابل توجهی ایفا کند.

۱. پیشگیری وضعی یا موقعیتی: این نوع پیشگیری ناظر به تدابیری است که فرصت ها و مناسبت های ارتکاب جرم را کاهش می دهد. در واقع پیشگیری وضعی،

معطوف به اقداماتی است که در جهت کنترل مجرمان و بزه دیدگان احتمالی صورت می‌گیرد و سه هدف عمده را دنبال می‌کند:

- دشوار ساختن ارتکاب جرائم؛

- کاهش آماج های جرم و جاذبه های آن؛

- افزایش خطر ارتکاب جرایم.

پلیس می‌تواند در خصوص هریک از محورهای ذکر شده، برنامه‌ریزی کرده و با تحقیقات علمی، کسب دانش و به‌کارگیری فناوری‌های نوین و روش‌های طراحی محیطی مناسب، هدف‌های مذکور را محقق کرده و موجب کاهش بزهکاری و جرم در جامعه شود.

۲. پیشگیری اجتماعی: در تعریف پیشگیری اجتماعی، بر ایجاد تغییرات و اصلاحات فردی و محیطی که منجر به اصلاح جامعه و فرد و همچنین منجر به جلوگیری پایدار و همیشگی از جرم می‌شود، تأکید شده است. در این نوع پیشگیری، هدف هماهنگ سازی اعضای جامعه با قواعد اجتماعی بوده و محور اقدامات در پیشگیری، فرد است. به عبارت دیگر پیشگیری اجتماعی مجرم‌مدار و فردمدار است، اما پیشگیری وضعی بزه دیده‌مدار و آماج مدار است. در پیشگیری اجتماعی از طریق آموزش، تربیت، ترغیب و تنبیه در صدد آن هستیم تا معیار شناخت اعمال خوب و بد را به فرد القا کنیم و به او قدرت ارزیابی و ارزشیابی عملکرد خودش را بدهیم. پیشگیری اجتماعی شامل اقداماتی می‌شود که بر انواع محیط‌های پیرامون فرد تأثیر می‌گذارد. کلیه این محیط‌ها در فرآیند جامعه‌پذیری و اجتماع پذیری یک فرد نقش داشته و دارای کارکردهای اجتماعی هستند. پیشگیری اجتماعی خود به دو نوع تقسیم می‌شود که هریک از آن‌ها کارکردهای خاص خود را دارند:

الف- پیشگیری اجتماعی جامعه‌مدار: که در پی از بین بردن و خنثی کردن عوامل جرم زا در محیط اجتماعی است.

ب- پیشگیری اجتماعی رشدمدار: که سعی دارد چنانچه کودکی به هر دلیل از خود مظاهر بزهکاری را بروز داد، با مداخله زودرس در وی و محیط پیرامونش، از مزمن شدن بزهکاری در آینده جلوگیری کند. پلیس در این نوع از پیشگیری با مداخله در روند جامعه پذیری، تعامل با بخش‌های گوناگون اجتماعی و مشارکت با نهادهای اجتماعی خواهد توانست نقش قابل توجهی را در پیشگیری اجتماعی ایفا کند.

(همان، ۲۲)

جان برایت پیشگیری از جرم را در سه بخش پیشگیری کیفری، پیشگیری وضعیتی و پیشگیری اجتماعی تقسیم کرده است. گسن بر این باور است که پیشگیری به آن دسته از تدابیر گفته می‌شود که اساساً از حوزه کیفری خارج باشد، از اینرو پیشگیری کیفری را در حوزه پیشگیری نمی‌داند.

الف- محیط اجتماعی و محیط جرم

در یک تقسیم، محیط به شخصی و نوعی و در تقسیم دیگر به محیط ذهنی و عینی تقسیم می‌شود.

۱. محیط نوعی: واقعیتی است که اختصاص به فرد خاص یا صنف خاصی از مردم ندارد، بلکه هر شخص از هر صنفی - چه بزهکار و چه بزه‌دیده - می‌تواند در آن حضور داشته و در تعامل با آن قرار گیرد؛ مثلاً: محیط اجتماعی، محیط مکانی، محیط اقتصادی، محیط تفریح و... .

۲. محیط شخصی: واقعیتی است که اختصاص به نوع مردم ندارد، بلکه به گروه یا افراد محدود و مشخص، اختصاص دارد و فقط این افراد هستند که بر حسب اتفاق یا اجبار و یا اراده می‌توانند وارد آن شوند و در آن زندگی کنند؛ مثلاً محیط خانواده، محیط مدرسه، محیط زندان و... . اما در تقسیم دیگر محیط، به عینی و ذهنی تقسیم می‌شود. محیط عینی، همان واقعیت محیط شخصی یا نوعی است که در واقع با افراد و گروه‌ها در تعامل است و در ساختن آن به هیچ‌وجه ذهن و تخیل و عناصر روانی نقش ندارد، بلکه در یک فرآیند طولانی و تحت تأثیر عوامل فرهنگی، مادی، اجتماعی و... ساخته شده است و البته قابلیت تغییر و دگرگونی و کنترل را نیز دارد.

محیط ذهنی در واقع قوه ادراکی یا تخیلی اشخاص از محیط عینی است. عوامل متعددی در شکل دهی محیط ذهنی نقش ایفا می‌کنند، سینماها، مطبوعات، رسانه-ها و...

از عوامل مهم شکل دهی محیط ذهنی اشخاص هستند.

(سلیمان پور، ۱۳۸۴، ۱۲۵).

ب- نقش ناامنی ذهنی مجرم در پیشگیری و ترس از وقوع جرم

همان‌گونه که امنیت اجتماعی ذهنی در پیشرفت و فعالیت سالم و راحت مردم نقش دارد، امنیت محیط ذهنی مجرم در وقوع جرم نقش مهم‌تر، بلکه نقش اصلی را داراست.

از همین‌رو باید امنیت یا ناامنی محیط ذهنی جرم را عامل یا شرط اساسی وقوع یا پیشگیری از جرم تلقی کرد. چه بسا محیط عینی برای وقوع جرم امن نباشد، اما در ذهن مجرم محیط امن باشد و یا شرط یا عامل وقوع جرم کاملاً امن باشد، اما در ذهن او محیط فاقد امنیت برای انجام بزه باشد. از این‌رو این نوع محیط ذهنی می‌تواند عامل بازدارنده مجرم از ارتکاب جنایت باشد. از این موضوع نتیجه می‌شود که یکی از ارگان‌های اساسی در پیشگیری از وقوع جرم، ناامن‌سازی محیط ذهنی جرم است. نقطه مقابل امنیت یا ناامنی محیط جرم، یعنی امنیت یا ناامنی محیط رشد و توسعه نیز از همین قاعده برخوردار است. احساس امنیت یا عدم احساس امنیت در جامعه گاهی مواقع با واقعیت امنیت یا عدم امنیت مطابقت ندارد. پیش از آن‌که در جامعه ناامنی یا امنیت وجود داشته باشد در اذهان و احساس افراد امنی یا امنیت موجود است. آن‌چه بستر توسعه و رشد به حساب می‌آید امنیت ذهنی و احساس امنیت است (همان، ۱۳۸۷).

شاخص‌های CPTED در تحلیل فضاها :

۱- ازدحام (عدم ازدحام بیش از حد یا خلوت بودن بیش از اندازه

۲- مقیاس (مقیاس انسانی و قابل درک)

۳- فرم فضا (نمایانی فضا)

۴- عدم وجود آلودگی نمادی (خلا اطلاعاتی یا اطلاعات گمراه

۵- عدم وجود آلودگی دیداری (اغتشاش بصری)

۶- نور (روشنایی مناسب فضاها)

- ۷- عدم وجود آلودگی محیطی (وجود نظافت و پاکیزگی)
- ۸- عدم وجود آلودگی صوتی
- ۹- کنترل نفوذ پذیری
- ۱۰- دسترسی مناسب به خدمات حمل و نقل عمومی
- ۱۱- کیفیت کلی سکونت در محله
- ۱۲- کیفیت فعالیت‌ها و کاربری زمین

اهداف جلوگیری از جرائم از طریق طراحی .. . CPTED:

اهداف جلوگیری از جرائم از طریق طراحی محیطی به قرار زیر است:

- ۱- کاهش جرائم شهری
- ۲- کاهش توان جرم خیزی مناطق شهری
- ۳- بهبود کیفیت زندگی
- ۴- افزایش رضایتمندی شهروندان
- ۵- تشویق طبقات اجتماعی به حضور در شهر
- ۶- تداوم امنیت در محیط شهری
- ۷- افزایش رفاه اجتماعی در محیط شهری
- ۸- افزایش فعالیت های اجتماعی
- ۹- افزایش فعالیت های اقتصادی

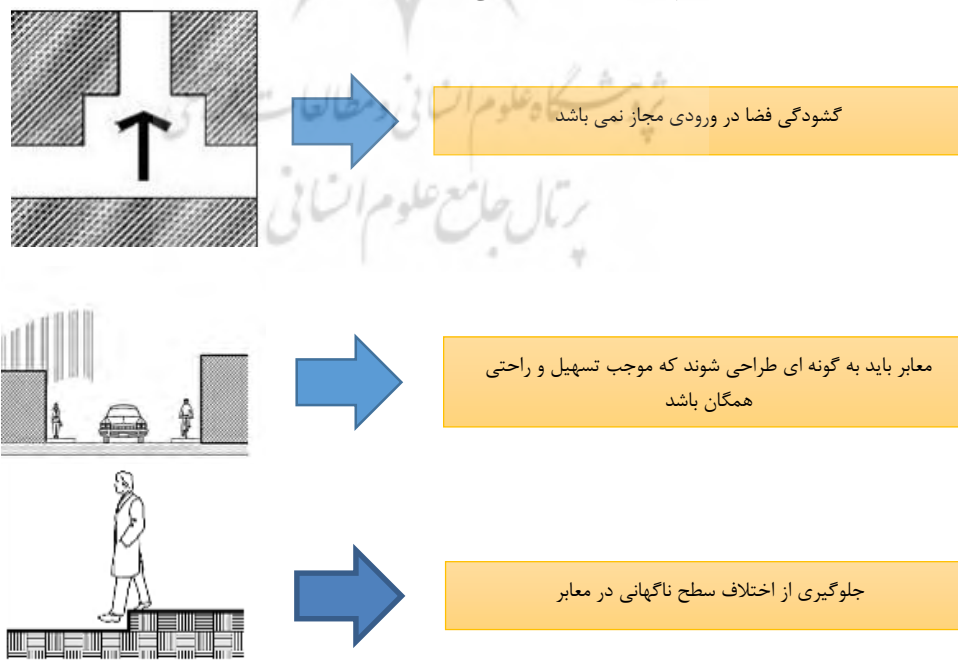
۱۰- افزایش میزان همکاری محله ای و مشارکت

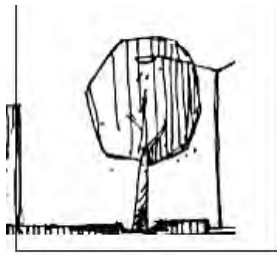
فولر در سال (۱۹۹۲) نیز در مطالعات خود تحت عنوان "ساخت شهرهایی که کار می کنند" بر نقشی که محیط کالبدی در اوضاع شهر و امنیت در شهرداری تاکید می‌نماید. وی بیان می کند که: تنوع کالبدی محیط، گونه های مختلف گروه های استفاده کنندگان خیابان را ایجاد می کند، این گروه ها بخش های مهم یک زندگی سالم اجتماعی همگانی هستند و یک زندگی اجتماعی همگانی سالم دارای مجرمین کم تر و فرصت های ارتکاب جرم کم تر است. فولر درخصوص تحقیقی در تورنتو توضیح می دهد که از ساکنان چند

ناحیه با کالبد متفاوت درخصوص احساس امنیت در شهر سوال شده بود. ساکنانی که بیش تر احساس عدم امنیت می کردند. در واحدهای همسایگی ای ساکن بودند که ساختمان های آن دارای قدمت یکسان بوده و سکونت کاربری اصلی آنها محسوب می شده است و توسعه های بلندمرتبه در آنها صورت گرفته است. وی در ادامه توضیح می دهد که: همان طور که جین جیکوبز نیز اذعان داشت، مردمی که در نواحی ای با کالبد متنوع زندگی می کنند یعنی جایی که تنوع بالا و کاربری های مختلف وجود دارد، طول بلوک های کوتاه هستند و ساختمان های جدید و قدیم در کنار یکدیگر قرار دارند، بیش تر احساس امنیت وجود دارد.

راهکارهای پیشگیری از جرم:

در این بخش راهکارها در بخش معابر شهری، علائم و مبلمان شهری ارئه می گردد.

پوشش گیاهی باعث کاهش نور نگردهد

تامین نور کافی به خصوص در پیاده راه

اختصاص سطحی از پیاده راه به مبلمان شهری

قدردانی :

از زحمات جناب آقای دکتر محمد بهزادپور که مرا را در به ثمر رساندن این پژوهش راهنمایی نمودند، تشکر و قدردانی می نمایم .

نتیجه گیری :

از مطالب بیان شده چنین می توان نتیجه گرفت که پلیس به عنوان بخشی از جامعه می تواند با هدایت شهروندان از وقوع جرم پیشگیری کند، در این راستا نقش سیاست گذاران، متخصصان طراحی شهری را در کاهش احتمال وقوع جرم از طریق ایجاد محیط هایی امن نمی توان نادیده گرفت. رویکرد پیشگیری از وقوع جرم از طریق طراحی محیطی (CPTED) نیز همانند رویکرد پلیس جامعه محور، حل مسئله را از طریق همکاری تنگاتنگ با مردم، اساس پیشگیری از وقوع جرم می داند. طراحی محیطی (CPTED) اساس این نظریه استوار است که با انجام تغییرات محیطی می توان در بروز رفتارهای مجرمان و بزهکاران تأثیر بسزایی گذاشت. (CPTED) در حقیقت پیش بینی، تشخیص، درک احتمال وقوع جرم و انجام اقدام هایی مناسب برای از بین بردن خطر وقوع جرم است. از طرف دیگر ناامن سازی محیط جرم یکی از مهم ترین مؤلفه های پیشگیری از جرم را تشکیل می دهد، به طوری که این مؤلفه به طور مستقیم در ایجاد امنیت ذهنی اجتماع و به طور غیر مستقیم در تأمین امنیت عینی اجتماع تأثیر می گذارد. در واقع محیط جرم مساوی است با امنیت اجتماعی عینی و ذهنی. به عبارت دیگر هر قدر محیط برای ارتکاب جرایم ناامن تر باشد، امنیت اجتماعی برای توسعه و اصلاح و زندگی سالم بیشتر است. از این رو بر متولیان تأمین امنیت اجتماعی - به ویژه نیروی انتظامی - لازم است که برای نیل به هدف خود در راستای پیشگیری از جرم به مؤلفه بسیار مهم ایجاد امنیت عینی و ذهنی اجتماع از طریق ناامن سازی محیط جرم توجه کافی داشته باشند. پیشگیری از جرم از طریق طراحی (CPTED) در کل، نقاط اشتراک فراوانی با ایده های نیومن دارد. ایده اصلی این است که محیط فیزیکی می تواند دستکاری شود تا وقوع جرم از طریق تقلیل بروز رفتارهای خلاف کاهش یابد. مقاله حاضر نیز به این اشاره دارد که ایجاد امنیت در مجموعه های مسکونی تنها از طریق ایجاد موانع سخت میسر نمی شود. موانع فیزیکی آشکار همان قدر که در ایجاد امنیت نقش دارند، در القاء روانی نا امنی نیز مؤثر هستند. در کل راهکار می تواند در انعطاف پذیری، تطبیق پذیری و طراحی فضاهای با عملکرد تلفیقی راه حلی برای ایجاد تنوع بیش تر و پاسخگویی این نیاز انسانی (امنیت و ایمنی) باشد. البته این رویکرد مدعی این نیست که پادزهر تمام جرایم است و می تواند به طور کلی احساس نا امنی را ریشه کن کند. بلکه این رویکرد در غالب بخشی از سیاست جامع و در کنار اجرای سایر راهبردهای پیشگیری از جرم، می تواند از بخشی مطلوبی برخوردار باشد.

امروزه ادعاهای پیشین پیشگیری از جرم شناسائی که احساس می کردند محیط فیزیکی نقش نسبتاً بی اهمیتی در ارتکاب جرم ایفا می کند، مورد پذیرش نیست در واقع مغز انسان در رویایی با ویژگی های محیط کالبدی، ملزم به واکنش های گسترده ای است گسترش روز افزون جرایم در ساختار کالبدی شهری و عدم توجه معماران و شهرسازان به اصول جلوگیری از جرایم محیطی می طلبد که با رویکرد جدید امکان اجرای اصول CPTED را هنگام طراحی ساختمان یا ساختار شهری فراهم کرد، این امر از آن جهت مهم است که رعایت این اصول می تواند احساس امنیت و میزان رضایتمندی شهروندی را افزایش داده و یکی از طرق افزایش رفاه اجتماعی به شمار آید. امنیت از بنیادی ترین ارکان حیات در هر فرد و جامعه است که در اعلامیه جهانی حقوق بشر به عنوان یکی از حقوق اجتماعی انسان و در ردیف آزادی است ، منظور از احساس امنیت اجتماعی بعد روانی و ذهنی امنیت است که از حضور فضاهای جمعی و تعامل با سایر افراد جامعه ناشی می شود.

منابع:

۱. اخوان، آرمن؛ صالحی، اسماعیل (۱۳۹۰) رویکرد جلوگیری از جرایم از طریق طراحی محیطی (C.P.T.E.D): رویکردی موثر در کاهش جرم و ترس از جرم در محیط‌های شهری، ماهنامه بین المللی راه و ساختمان، شماره ۶۹، ص ۵۴-۶۱.
۲. احمد سعیدنیا، (۱۳۷۹) فضای سبز شهری، جلد نهم، انتشارات مرکز مطالعات برنامه ریزی شهری.
۳. الیاس مقدم زاده، سید نصرالدین؛ ضابطیان، الهام (۱۳۸۹) بررسی شاخصهای برنامه... .
۴. آریتا رجبی (۱۳۹۶) کاربرد نظریه (CPTED) در کاهش جرائم شهری.
۵. بحرینی، حسین (۱۳۸۳)، فرآیند طراحی شهری، دانشگاه تهران، چاپ دوم... .
۶. پاک نژاد، نوید (۱۳۹۴) برنامه ریزی فضاهای امن شهری با رویکرد CPTED نمونه موردی محله آبک کلابدره واقع در منطقه یک شهرداری تهران، نشریه هفت شهر، شماره ۴۷-۴۸، ص ۶۹۶-۵۸.
۷. پورجعفر، محمدرضا ؛ محمودی نژاد، هادی؛ رفیعیان، مجتبی؛ انصاری، مجتبی (۱۳۸۷) ارتقاء امنیت محیطی و کاهش جرائم شهری با تاکید بر رویکرد (C.P.T.E.D) نشریه بین المللی علوم مهندسی معماری و شهرسازی، جلد ۱۹، شماره ۶، ص ۷۳-۸۲.
۸. جانکی، محمودی؛ قورچی بیگی، فیروز و مجید (۱۳۸۸) نقش طراحی محیطی در پیشگیری از جرم، فصلنامه حقوق، شماره ۲.
۹. حسینی دیوشلی، فرگل، کریمی آذری، امیررضا (۱۳۹۵) استخراج راهبردهای محیطی موثر در پیشگیری از جرایم براساس نظریه CPTED مطالعه موردی مجتمع های مسکونی شهر رشت، ص ۱-۲۰.
۱۰. احمادی، حامد، رستمی، فرنوش، پودات، زهرا (۱۳۹۷) بررسی عوامل موثر بر کاهش جرائم فردی و افزایش امنیت در فضاهای شهری با استفاده از نظریه cpted، مجله شناسایی معماری، سال اول، شماره ۱، ص ۱-۱۰.
۱۱. رئیس، طاهره، نصر، طاهره (۱۳۹۴) پیشگیری از وقوع جرائم با استفاده از راهبردهای طراحی محیطی CPTED در بافت قدیم نمونه موردی بافت قدیم شیراز، کنفرانس بین المللی پژوهش های کاربردی مهندسی عمران معماری و مدیریت شهری، ص ۱-۱۷.
۱۲. سلامتی زارع، اکرم (۱۳۹۳) طراحی شهری همسو یا در تقابل ایجاد احساس امنیت در فرد (نمونه موردی شهر دزفول)، همایش ملی معماری، شهرسازی و توسعه پایدار، موسسه آموزش عالی خاوران.
۱۳. صادقی، یدالله، مشکینی، ابولفضل، کلانتری، محسن، کارگر، بهمن، رکن الدین افتخاری، عبدالرضا (۱۳۹۳) فراتحلیل مطالعه پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی در داخل، فصلنامه علمی- پژوهشی نگرش های نو در جغرافیای انسانی، سال ششم، شماره دوم، ص ۱۵۳-۱۷۰.
۱۴. صالحی، اسماعیل (۱۳۸۶) نقش آسایش محیطی فضاهای شهری در پیشگیری از ناهنجاری های رفتاری، محیط شناسی، سال ۳۳، شماره ۴۴، ص ۸۳-۹۴.
۱۵. صدرالسادات، آیدا، سجاسی قبادری، حمدالله، عنابستانی، علی اکبر (۱۳۹۷) ارزیابی تأثیر مؤلفه های پیشگیری از جرم در طراحی محیط بر احساس امنیت ساکنان مطالعه موردی: روستاهای دهستان طوس، پژوهش های راهبردی مسائل اجتماعی ایران، سال هفتم، شماره چهارم، ص ۷۴-۵۹.
۱۶. غفاری، مرجان؛ نعمتی مهر، مرجان؛ عبدی، ثمانه (۱۳۹۲) تکامل رویکرد پیشگیری از جرم مبتنی بر طراحی محیطی (CPTED) در محیط های مسکونی، مسکن و محیط روستا، شماره ۱۴۴، ص ۳-۱۶.
۱۷. قزایی، فریبا؛ راد جهانبانی، نفیسه؛ رشیدپور، نفیسه (۱۳۸۹) بررسی و سنجش حس امنیت در مناطق مختلف شهری نمونه موردی: مناطق ۱۱ و ۱۲ تهران، آرمانشهر، شماره ۴: ۱۷-۳۲.
۱۸. مرصوسی، نفیسه، صفر علی زاده، اسماعیل، حسین زاده، رباب (۱۳۹۳) نقش طراحی محیطی در پیشگیری از وقوع جرائم شهری مطالعه موردی بخش مرکزی شهر اصفهان، نشریه پژوهش های بوم شناسی شهری، شماره ۱۰، ص ۷۴-۵۹.
۱۹. مستوفی الممالکی، رضا، بهرامی، فریبا (۱۳۹۳) بررسی راهکارهای پیشگیری محیطی از جرم با استفاده از رویکرد، مجله دانش انتظامی خراسان رضوی، ص ۹۱-۱۳۴.
۲۰. مویدی، محمد؛ علی نژاد، منوچهر؛ نوایی، حسین (۱۳۹۲) بررسی نقش مولفه های منظر شهری در ارتقای سطح احساس امنیت در فضاهای عمومی شهری (نمونه مورد مطالعه: محله اوین تهران)، فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، شماره ۳۵، ص ۱۵۹-۱۹۱.
۲۱. اسمائیل صالحی (۱۳۸۷) ویژگی های فضای شهری امن، تهران، مرکز مطالعاتی و تحقیقاتی شهرسازی و معماری.
۲۲. مهدی امیرکافی (۱۳۸۶) بررسی احساس امنیت و عوامل موثر بر آن (مورد مطالعه: شهر تهران)، تهران نشریه تحقیقات
۲۳. مدنیپور، علی (،) ۱۳۸۴ طراحی فضای شهری، نگرشی بر فرایند اجتماعی
۲۴. علوم اجتماعی ایران، شماره ۱
۲۵. رابرت ماندل، (۱۳۷۹) چهره متغیر امنیت ملی، ترجمه پژوهشکده مطالعات راهبردی؛ تهران.
۲۶. پژوهشکده مطالعات راهبردی، چاپ دوم.
۲۷. پرفسور جان لنگ، (۱۳۸۶) آفرینش نظریه معماری - نقش علوم رفتاری در طراحی محیط،
۲۸. ترجمه علیرضا عینی انتشارات دانشگاه تهران، ۱۸۴ صفحه
۲۹. دکتر علی حسین نجفی ابرندآبادی، حمید هاشم بیگی (۱۳۷۷) دانشنامه جرم شناسی، چاپ اول، دانشگاه شهید بهشتی
۳۰. ویلسون، ج و کلینگ، ج. ۱۳۸۲. "نظریه پنجره های شکسته"، ترجمه محمد صدیقی، مجله حقوقی و قضایی دادگستری، شماره ۴۳
۳۱. Un-habitat.2007. enhancing urban safety and security: global report on human settlement 2007، Nairobi، Kenya.
۳۲. Kelly، Damian، Crabtree، Dain .2009. Securing The Built Environment: An Analysis Crime Prevention Through Environmental Design، Ball State University، Muncie، Indiana.
۳۳. Cozens، P.2008. Crime Prevention Through Environmental Design In Western Australia: Planning for Sustainable Urban Futures، Department of Urban and Regional Planning، Curtin University of Technology، Western Australia.

۳۴. Minnery, J, Lim, B.2005. Measuring Crime Prevention Through Environmental Design, Journal of Architectural And Planning Research, vol. 330
۳۵. Crowe, T (2000), Crime Prevention Through Environmental Design: Applications of Architectural Design and Space Management Concepts, Butterworth, Heinemann, Oxford

